

ARCADIA

Verdwijnen in een toon

Contrabassist Maciej Domaradzki speelt dezer dagen urenlang dezelfde noot, op een open d-snaar. Wegens Arcadia-project *De baren*. En wat heeft Mata Hari daar nou weer mee te maken?

Maciej Domaradzki en zijn ene noot.

JACOB HAAGSMA

Die ene noot. Hoe veel vormen kan die aannemen? Het is een ademende beweging, gedictieerd door het tempo van zijn strijkstok. Maciej Domaradzki haalt hem over de d-snaar van zijn contrabas. Bezeten, geheel. De geluiden van vogels, echte of die uit de 'geluidslaag' die bij de wandelende bomen van *Bosk* hoort, mengen zich als vanzelf met deze diepe, doordringende, verslavende toon.

Hij kan het al snel zes uur volhouden. En dan dezelfde noot, hè. Op de open d-snaar. „Die resonanceert het mooist, op de meeste contrabassen. En ook op deze.”

We zitten onder de bomen van *Bosk*, het wandelende mega-kunstwerk van Bruno Doedens, inmiddels aangekomen op het Jacobijnerkerkhof. Hier gaat Maciej Domaradzki, uit het Poolse Krosno eigenlijk maar al sinds 26 jaar in Nederland, deze dinsdag zijn ene noot spelen. Woensdag staat hij in de Waalse Kerk, donderdag in het tuinhuisje van het Sint Anthony Gasthuis. Allemaal op die ene Leeuwarder terp, de Nijehove. Want daar gaat *De baren* over: de drie terpen waarop Leeuwarden gebouwd is, en dan vooral deze.

Maciej Domaradzki kwam in Leeuwarden terecht via het Rotterdamse kunstencentrum Worm, waar Fries Janpier Brands de scepter zwaait en Lieuwe Zelle de radio runt. Domaradzki benaderde Worm omdat hij een ruimte zocht waar hij ongestoord zijn ene noot kon spelen, van de zeer vroege ochtend tot het moment dat het genoeg is – uren en uren later.

Lieuwe Zelle, de man van de radio,

raakte geïntrigeerd door die man met zijn contrabas. „Dat vond ik zo interessant”, zegt Zelle - hoed, soort cavaleriejasje, zwarte jurk, netkousen, ketting met grote roze en paarse kralen en daarop een fikse button met een afbeelding van Mata Hari. „Dus ik bood hem een radioprogramma aan.”

Domaradzki, die zijn brood vooral verdient in het Zeeuws Orkest, probeert in dat radioprogramma de ervaringen te herscheppen die hij bij het spelen beleeft, maar dan enigszins opgesierd met effecten, boven-tonen, sinustonen en dergelijke. „Misschien ben ik zelf daarbij niet zo nodig.”

Maar eigenlijk gaat het om die ene toon, die naakte noot. De noot die hij dezer dagen in Leeuwarden speelt, langdurig en aaneengesloten. „Om uit te zoeken hoe die noot dan werkt. Ik ben niet meer bezig met het verbeteren van die toon. Alleen maar aan het luisteren.”

We hebben het over de *drone*, die langdurig doorklinkende grondtoon. „Ik was puur op zoek naar die mooie klank van de bas. Maar ik ontdekte in die langdurige sessies ook iets anders. Ik kwam in staten die zo wonderbaarlijk mooi waren.” Wat is dat dan? Welke staten, hoe werkt dat?

„Het is helend”, zegt hij. Ja, maar hoe dan? En wat? „Je zou verwachten dat ik na zes uren spelen helemaal uitgeput ben. Maar het is juist tegenovergesteld. Dan voel ik me opnieuw geboren.”

Hoe dat precies kan, of dat te maken heeft met bepaalde frequenties en hoe die dan op lichaam en geest werken – Domaradzki weet het niet en misschien wil hij het wel niet we-

ten. Wat hij wel weet: „Op zeker moment gebeurt het buiten mij om. De tonen nemen het over, en dat gebeurt vanzelf. Ik sta daar die ene toon te spelen en dat is het mooiste dat ik ooit heb meegemaakt. Ik zink er steeds dieper in, en dat is prachtig.”

Hij heeft dat wel geprobeerd te analyseren. Dat er bepaalde harmonische boventonen ontstaan: de derde boventoon, de zevende. „Er komen steeds meer, ze verdwijnen, komen opnieuw. Zijn het de tonen uit mijn contrabas, is het de resonantie van de ruimte, zijn het geluiden in mijn lichaam, de ruis in mijn oren?”

Maar dat denken, dat stopt. „Dan kan ik het voelen in mijn lichaam. In de beste gevallen is het alsof ik in een soort van gelei zit. Alsof de lucht dik wordt.” Die trance, dat gevoel van verdwijnen. „Ik zou heel graag willen dat anderen dat met mij meemaken.”

Bij zo'n ervaring speelt de reso-

‘Kunst moet gezien worden, maar ik hoop van harte dat hier niemand naar komt kijken’

nantie van de ruimte een belangrijke rol. Hier, in de open lucht tussen de bakken met wandelende bomen.... „Het kan wel, het is iets uitdagender. Die bomen, die hebben op een andere manier iets moois.”

Voor Hein de Graaf, de man achter *De baren*, is het volkomen duidelijk wat Domaradzki hier aan het doen is. „Het is de toon die hier de terp in verdwijnt, het is het instrument, het is de speler. Die samensmelting, die voel ik. Dat verdwijnen, dat heb ik ook als ik iets groots, abstracts schildert. Hier verdwijnt je in een toon.”

En als De Graaf toch even mag in-

terpreteren: hij ziet voor zich hoe Domaradzki met zijn contrabas en zijn drones aan het boren is in die terp. Volgens bepaalde theorieën bestaat alle materie in essentie uit trillingen, uit frequenties, dus zo raar is die analogie niet. „Het gaat om de lagen in die terp. Kunst moet gezien worden, maar ik hoop van harte dat hier niemand naar komt kijken. Sommige kunstwerken vragen om duizenden mensen publiek. Sommige zijn verstillend en klein, en zitten verstopt in een bos.”

Zo wordt steeds duidelijker waar *De baren* eigenlijk over gaat. Van een daadwerkelijke geologische boring, enkele weken geleden, tot het fotoproject *Gezicht van de terp*. Zoals Domaradzki zoekt naar de puurheid van die ene ultieme toon, zo worden bij dat project foto's van bewoners van dit gebied gecombineerd tot die ene, pure, ultieme oerbewoner. Of liever: drie. Een hij, een zij en een hen. Want de onderliggende vraag blijft: is die terp nog wel veilig? Voor iedereen? Ook voor queers? Kun je op die terp zijn wie je bent?

Lieuwe Zelle, verre familie van Margaretha Zelle (misschien beter bekend als Mata Hari) én van dominee Johannes Hendrikus Zelle, voelt zich daar wel bij in zijn zwarte jurk en zijn netkousen. Hij heeft een vrouw, „maar ik kende haar al toen ze nog Johan was.” Binnen *De baren* werkt hij mee aan de Iepen Up Community Radio, gemodelleerd naar het radiostation dat hij runt bij Worm.

„Ik ben gewoon mezelf”, zegt hij, „ook als ik morgen een driedelig kostuum draag.”

En die open d-snaar, die klinkt door. En door.

Maciej Domaradzki en zijn helende drone.